

*L'educació ambiental
en xarxa
Any 2000 + 4*

Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona
Societat Catalana d'Educació Ambiental
Novembre 2004

Aquesta publicació recull els treballs previs i les aportacions dels ponents i participants al VI Fòrum d'educació ambiental: Educació ambiental en xarxa, desenvolupat els dies 19 i 20 de novembre de 2004 a la Universitat Autònoma de Barcelona, per iniciativa conjunta de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona i la Societat Catalana d'Educació Ambiental.

Coordinació editorial: Albert Torras
Societat Catalana d'Educació Ambiental

Correcció lingüística
de l'Estudi prospectiu: Dolors Taulats – Koiné

Fotografia: Cecília Cardús

Impressió: Winihard Gràfics. Moià.

D.L.: B.52422-2004

ISBN 84-89489-68-8

Amb el suport econòmic de: Ajuntament de Barcelona
Diputació de Barcelona
Generalitat de Catalunya. Departament de Medi Ambient i

Habitatge Entitat Metropolitana de Medi Ambient

Presentació

*El 19 i 20 de novembre de 2004 es va realitzar a Bellaterra (Barcelona) el VIè Fòrum 2000+4 d'Educació Ambiental organitzat conjuntament entre la Societat Catalana d'Educació Ambiental i l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE) de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), sota el nom de **l'educació ambiental en xarxa**.*

L'organització conjunta d'ambdues entitats té com antecedent una profitosa coincidència.

*Per una banda, **l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE) de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)** organitza, anualment, un fòrum d'educació amb l'objectiu d'oferir un marc, obert i neutral, per al debat entre els diversos sectors que estan implicats dins de la comunitat educativa.*

*El novembre del 2003 es va celebrar una trobada sota el títol *Educació i comunitat: el treball en xarxa amb l'escola*. La discussió es va centrar en l'anàlisi de les formes de col·laboració que convindria establir entre l'escola i els diversos agents per tal d'identificar i resoldre els problemes educatius de forma corresponsable i adreçada a una major cohesió social, mitjançant un veritable treball en xarxa en el territori.*

Tant per la transversalitat del tema com pel convenciment que l'escola no ha d'afrontar tota sola els reptes que li planteja la societat actual, la proposta inicial per l'any 2004 era continuar treballant amb el mateix enfocament, potenciant el treball en xarxa.

*D'altra banda, la **Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA)** va endegar l'any 1999, un procés de reflexió sota la denominació de Fòrum 2000 d'educació ambiental. Durant dos anys, 500 persones d'arreu dels Països Catalans, van debatre sobre les línies comunes de cara a aconseguir un desenvolupament més sostenible a partir de la millora substancial dels coneixements, actituds i comportaments dels ciutadans. Els resultats es van recollir en el document *Fòrum 2000 d'educació ambiental, per renovar l'educació ambiental davant els reptes de la sostenibilitat: resum i propostes*.*

Els participants del Fòrum 2000 van acordar fer trobades bianuals per revisar la feina feta col·lectivament. El novembre de 2002, es va celebrar la primera revisió i el novembre de 2004 era la data programada per la segona trobada de revisió.

La proximitat de plantejaments de les dues institucions va propiciar que acordessin desenvolupar conjuntament el VIè Fòrum. En aquest sentit aquesta col·laboració ha estat una magnífica oportunitat de posar de manifest la convicció sobre la corresponsabilitat en les accions educatives i la necessitat del treball compartit.

Arrel de l'experiència adquirida en les edicions anteriors les jornades s'han orientat a fomentar l'intercanvi d'idees entre els participants, donant més temps i espais de diàleg. Al mateix temps s'ha plantejat un tema central de debat: el treball en xarxa. Així, es va acordar fer una ullada general a alguns projectes d'educació ambiental que actualment es desenvolupen en xarxa a Catalunya. A la publicació hi trobareu un informe sobre aquesta recerca prospectiva. Aquest treball ha estat possible gràcies a la col·laboració de moltes persones que han posat esforços per concertar entrevistes i per transmetre informació.

De l'estudi sobre els projectes educatius en xarxa va néixer una enquesta adreçada als participants al Fòrum que suposava una invitació a introduir-se en el tema i reflexionar sobre el treball personal dins d'una xarxa d'educació ambiental. Suposava, també, una manera senzilla de participar al Fòrum. A la publicació hi trobareu tant l'enquesta com els resultats que vam obtenir.

Una altra manera de participar al Fòrum va ser presentant pòsters amb propostes, experiències o reflexions. Els trobareu també recollits a la publicació.

Amb la intenció de conèixer realitats allunyades a les nostres, es van convidar a dos ponents a exposar les seves vivències col·lectives de treball en xarxa en dues situacions força diferents: la catàstrofe del Prestige a Galícia i les agendes 21 escolars al País Basc.

I com a cloenda, un resum del debat dels participants i les reflexions finals.

L'equip organitzador vol agrair la col·laboració d'algunes institucions que han acceptat donar suport econòmic a la iniciativa conjunta. Agraïm especialment l'aportació de l'Ajuntament de Barcelona que ha fet possible la realització del treball de prospecció, així com l'aportació de la Diputació de Barcelona que ha permès portar uns ponents excel·lents. Finalment, agrair a la Generalitat de Catalunya la subvenció que ha permès l'edició d'aquests documents.

L'equip organitzador
Barcelona, Cerdanyola del Vallès
en xarxa, octubre, 2004

L'educació ambiental en xarxa

Sumari

1. Programa 5

2. Ponències

 - 2.1. *La dimensión política de la educación ambiental a la luz de la catástrofe del Prestige.* MEIRA, Pablo Ángel.
 - 2.2. *Las Agendas 21 escolares en el País Vasco.* SAN MARTÍN, Angélica
3. **Punt de partida.** *Estudi prospectiu d'onze projectes catalans.* CASTELLTORT, Alba; NAVARRO, Màrian; SANMARTÍ, Neus; TORRAS, Albert.

 - 3.1. Abast del treball
 - 3.2. Sobre els models de xarxes
 - 3.3. Finalitats del treball compartit.
 - 3.4. Avantatges i dificultats
 - 3.5. Elements i organització de la xarxa
 - 3.6. Indicadors d'avaluació
 - 3.7. Resum final i conclusions
 - 3.8. Breu descripció dels projectes
 - 3.9. Aproximació quantitativa
4. **Enquesta**

 - 4.1. El qüestionari
 - 4.2. Els resultats
 - 4.3. *Algunes possibles interpretacions.* PUJOL, Rosa Maria; FELIU, Margarida.
5. **Pòsters**

 - 5.1. *Acció 21: les organitzacions de Barcelona compromeses amb la sostenibilitat.* AJUNTAMENT DE BARCELONA.
 - 5.2. *Agenda 21 Escolar.* AJUNTAMENT DE BARCELONA.
 - 5.3. *Agenda Europea Escolar del medi ambient i el desenvolupament sostenible.* SERVEI DE MEDI AMBIENT DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA.
 - 5.4. *Avaluar el grau de complexitat en les produccions de l'alumnat.* BONIL,J; GUILERA, MM i PUJOL, RM. Grup Còplex . (Departament de Didàctica de les Matemàtiques i de les Ciències Experimentals de la UAB).

- 5.5. *Cdrom 'Àmbit': Programa per a la reflexió fruit d'un procés de col·laboració.* PUJOL, Rosa SALA, Maria Josefina (Departament de Didàctica de les Matemàtiques i de les Ciències Experimentals de la UAB).
- 5.6. *Centre de Recursos Barcelona Sostenible..* AJUNTAMENT DE BARCELONA.
- 5.7. *El diàleg disciplinar com a forma de construir models explicatius sobre els fenòmens ambientals.* CALAFELL, Genina; BONIL, Josep (Departament de Didàctica de la Matemàtica i de les Ciències Experimentals de la UAB).
- 5.8. *El paradigma de la complexitat com a via d'accés a l'educació ambiental.* BONIL, Josep; PUJOL, Rosa Maria. (Departament de Didàctica de les Matemàtiques i de les Ciències Experimentals de la UAB).
- 5.9. *El treball conjunt entre la universitat i un camp d'aprenentatge amb l'objectiu d'ambientalitzar una sortida.* FABREGAT, Marc; PUJOL, Rosa Maria. (Departament de Didàctica de les Matemàtiques i de les Ciències Experimentals de la UAB).
- 5.10. *El treball en xarxa de la SCEA.* SOCIETAT CATALANA D'EDUCACIÓ AMBIENTAL.
- 5.11. *Els contes de la natura.* CANELO, Jesús; GARCÍA, Júlia, DOMINGUEZ, Toni; XIFRA, Carles; BOTA, Cristina; BAÑANYÀ, Gisela; BACARDIT, Mercè (Àrea d'Educació Ambiental. Fundació Catalana de l'Esplai).
- 5.12. *Els grups d'acció de l'Agenda 21 de Lleida.* FANLO, Esther i PARDELL, Elisenda (Fundació Lleida 21, Ajuntament de Lleida).
- 5.13. *Els models de partida dels alumnes de secundària d'Andorra sobre sostenibilitat: bases per dissenyar un crèdit de síntesi sobre sostenibilitat relacionat amb la petjada ecològica d'Andorra.* FONOLLEDA, Marta; PUJOL, Rosa Maria (Departament de Didàctica de la Matemàtica i de les Ciències Experimentals de la UAB).
- 5.14. *Escuelas amigas de los Bosques.* ÀREA D'EDUCACIÓ AMBIENTAL DEL DEPARTAMENT DE PARTICIPACIÓ DE GREENPEACE.
- 5.15. *IES Marianao. Projecte Escola Verda Sant Boi de Llobregat.* GARCÍA, Josefina i VIVES, Joan (IES Marianao).
- 5.16. *Itinera: Recorregut ambiental al Campus del Baix Llobregat..* DE MINGO, Mireia; VILLAR, Alicia (Universitat Politècnica de Catalunya).
- 5.17. *L'Educació Ambiental a l'Escola Virolai un compromís amb el nostre futur.* ESCOLA VIROLAI.
- 5.18. *L'Educació Ambiental a Sabadell.* MONELLS, Marc, BARÓ, Anna. (Ajuntament de Sabadell).
- 5.19. *La dimensió mediambiental de la Fundació Catalana de l'Esplai.* CANELO, Jesús; GARCÍA, Júlia; DOMINGUEZ, Toni; XIFRA, Carles; BOTA, Cristina; BALANYÀ Gisela, BACARDIT, Mercè (Àrea d'Educació Ambiental. Fundació Catalana de l'Esplai).
- 5.20. *La transposició didàctica del concepte de sostenibilitat.* GRANADOS SÁNCHEZ, Jesús. (Facultat de Ciències de l'Educació de la UAB).
- 5.21. *Les sortides al medi: una eina d'ambientalització curricular amb participació de dues institucions.* MÁRQUEZ, Conxita; BONIL, Josep; PUJOL, Rosa Maria (Departament de Didàctica de les Matemàtiques i de les Ciències Experimentals de la UAB).
- 5.22. *Optimizando recursos y propuestas de diferentes instituciones para afrontar el estudio de problemas ambientales en el aula.* GÓMEZ, Adriana; SANMARTÍ,

- Neus; PUJOL, Rosa Maria (Departament de Didàctica de les Matemàtiques i de les Ciències Experimentals de la UAB).
- 5.23. *Programa d'ambientalització curricular dels estudis superiors: Disseny d'intervenció i anàlisi del projecte.* GRECA. GELI, Anna Maria; JUNYENT, Mercè; ARBAT, Eva; BRUSI David; MEDIR, Rosa Maria; SÁNCHEZ, Sara; OCHOA, Lúdia i SALVATELLA, Raquel Heras.
- 5.24. *Programa Escoles Verdes.* EQUIP TÈCNIC ESCOLES VERDES (Societat Catalana d'Educació Ambiental).
- 5.25. *Projecte d'ambientalització de la Facultat de Ciències de l'Educació de la UAB.* PUJOL, Rosa Maria; SALA, Josefina (Departament de Didàctica de les Matemàtiques i de les Ciències Experimentals de la UAB).
- 5.26. *Promoure la dimensió europea de l'educació ambiental: la xarxa Comenius III SEED Development through Environmental Education.* ESPINET, Mariona; GUILERA, Mercè; PUJOL, Rosa Maria (Departament de Didàctica de la Matemàtica i de les Ciències Experimentals de la UAB).
- 5.27. *Què hem après avui? Un procediment per compartir opinions sobre els aprenentatges.* ALVES, Isabel.; ARRIBAS, Glòria.; JORI, Cecília; NAVARRO, Màrian. (Mas Pins CEA. Consorci del Parc de Collserola).
- 5.28. *RINAMED. Riscos naturals a l'arc mediterrani* (Projecte Europeu de Cooperació INTERREG, Generalitat de Catalunya". LÓPEZ, Nacho (Viladrau, Taller d'estudis de Comunicació, S.L. – Escola de Natura del Corredor).
- 5.29. *Un centre on s'utilitza i es produeix informació en xarxa: Servei de Documentació d'Educació Ambiental.* ALVES, I; CANYELLES, T; CUIXART, M; PRIETO, A i MONTEIRO, Y. Societat Catalana d'Educació Ambiental i Ajuntament de Barcelona.
- 5.30. *Una experiència d'ambientalització curricular: el cas de la formació inicial de mestres d'educació infantil.* ESPINET, Mariona; ORELLANA, Maria Luisa i PUJOL, Rosa Maria (Departament de Didàctica de la Matemàtica i de les Ciències Experimentals de la UAB).
- 5.31. *Xarxa de voluntariat ambiental de Catalunya, un espai de trobada per al voluntariat ambiental.* GRUP MOTOR DE LA XARXA DE VOLUNTARIAT AMBIENTAL DE CATALUNYA.

6. Consideracions finals
